

PÖYTÄKIRJA

Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän (TIETOKEKO) 6. kokouksesta

Aika: **Keskiviikkona 17.6.2020 klo 9:00 – 11:30**

Paikka: Skype

Läsnä:

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM (puheenjohtaja klo 9:10 alkaen)
Sami Kivivasara, yksikön päällikkö, VM (puheenjohtaja klo 9:10 asti)
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Tarmo Maunu, tietohallintojohtaja, OM
Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK
Irja Peltonen, tietujohtaja, VM
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Minna Saario, johtaja, STM
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM (klo 10:00 asti)
Minna Bloigu, johtava asiantuntija, SM (Tapio Aaltosen sijaisena)
Päivi Virtanen, erityisasiantuntija, MMM (Antti Vertasen sijaisena)

Pysyvät asiantuntijat:

Tomi Hytönen, yksikön päällikkö, VM (klo 9:13 alkaen)
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM x

Sihteerit:

Jaakko Poikonen, erityisasiantuntija, VM, pääsihteeri

Esittelijät:

Jenni Taskinen, erityisasiantuntija, VM
Pauli Kartano, neuvotteleva virkamies, VM
Tuija Kuusisto, tietohallintoneuvos, VM
Kimmo Rousku, johtava erityisasiantuntija, DVV

Poissa:

Ari Apilo, tietohallintopäällikkö, eduskunnan kanslia
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM
Teemu Anttila, tietohallintojohtaja, PLM

1) Kokouksen avaus

Varapuheenjohtaja Sami Kivivasara avasi kokouksen klo 9:01.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Hyväksyttiin 6.4. ja 19.5. pidettyjen kokouksien pöytäkirjat.

3) TiHL-lausunnot ja tunnistetut toimintatapojen kehittämistarpeet

Erityisasiantuntija Jenni Taskinen, VM

Tiedonhallintalain mukainen lausunnotonettely on ollut voimassa vuoden 2020 alusta saakka. Nyt lausunnotonettelyä koskevia ohjeita on päivitetty ja ne lähetetään ennen juhannusta tiedoksi ministeriöille ja virastoille. Ohjeisiin tehdyillä tarkennuksilla on haluttu helpottaa orientoitumista lausunnotonettelyyn.

Tunnistettuja kehittämistarpeita:

- Lausunnotonettelyssä haasteena on ollut etenkin muutosvaikutusten arviointi, joka ei ole vielä täysimääräisesti tullut mukaan virastojen prosesseihin. Muutosvaikutusten arviointia on usein tehtävä sellaisissakin tapauksissa, jossa lausuntoa ei ole tarpeen pyytää.
- Arvioitaessa lausunnotonettelyyn kohdetta, virastojen tulisi pystyä selkeämmin kertomaan, millainen muutoskohde on kyseessä ja mitkä ovat muutoksen vaikutukset toimintaan ja tiedonhallintaan. Nyt lausunnotonettelyt ovat painottuneet enemmän tavoitteiden kuvaamiseen, mutta sen sijaan tulisi keskittyä riittävän konkreettiseen vaikutusten kuvaamiseen.
- Kehittämistä pitäisi tarkastella kokonaisuutena riippumatta siitä, mistä rahoitus on tarkoitus hakea.
- Ohjausvastuut ja riippuvuudet tulisi tarkentaa.
- Taloudellisissa vaikutuksissa projektien laskentatavat vaihtelevat virastoissa ja muille koituvia kustannuksia on ollut lausunnotonettelyssä vaikea arvioida.

9.6. mennessä saapuneita lausunnotonettelyjä on 34, lausuntoja on annettu 23 ja 6 lausunnotonettelyä on palautettu valmisteluun (jos lausunnotonettelytietosisältö on laajalti puutteellista, pyydetään lausunnotonettelyä tarkentamaan arviointia). Yhteenlasketuna lausunnotonettelykohteiden arvioidut kehittämiskustannukset ja hankintojen ennakoitu arvo on 681 miljoonaa euroa.

Keskustelu:

- VM:n lausunnotonettelytiimi voisi tarkastella, millainen kokonaiskuva lausunnotonettelyn kautta muodostuu tiedonhallinnan tilasta.
- Kehittämiskohteiden läpikäymiseksi tarvittaisiin hallinnonalakohtainen käsittely virastojen kanssa.
- Asiaa olisi hyvä käydä läpi sekä tiedonhallintajohdon yhteisessä tapaamisessa että hallinnonalakohtaisissa esittelyissä.

Päätös: Lausunnotonettelyn tilannekuva otetaan käsittelyyn virastojen tietohallintojohtajien kokouksessa, mutta sitä on tärkeää käsitellä myös hallinnonalakohtaisesti.

4) Teams-palvelun käyttö valtioneuvostossa

Toimialajohtaja Max Hamberg, VNK, neuvotteleva virkamies Pauli Kartano, VM ja TIETOKEKO:n jäsenet

Max Hamberg kertoi, että kaikissa valtioneuvoston perustekniikassa halutaan tukeutua Valtorin yhteisiin palveluihin. Niihin lukeutuu myös Skype for Business, jonka Microsoft-tuki jatkuu ainakin vuoteen 2025 asti. VNK:ssa tiedostetaan ministeriöiden tarve Teams-ratkaisun käyttöönottoon. Valtori ei kuitenkaan ehtinyt tuotteistamaan Teamsia ennen pandemiaa. Sen sijaan virastokohtaisia käyttöönottoja on tehty. Valtioneuvostossa Teamsin asiakasohjelmiston asentaminen on kiellettyä, mutta kokouksiin on voinut osallistua selainpohjaisesti.

Toiveena on, että Valtori saa pikaisesti tuotteistettua Teamsin, jotta se voidaan ottaa käyttöön. Tämänhetkinen linjaus perustuu valtioneuvoston pilvilinearjauksiin. Jatkossa korkeammin suojattuihin kokouksiin käytettäisiin Skypeä ja julkisten aineistojen käsittelyyn Teams-palvelua.

Pauli Kartano kertoi TIETOKEKO:lle VM:n ratkaisuehdotuksen tilanteeseen. Helpokäyttöistä kollaboraatio-ratkaisua ei ole. Myöskään Teamsille ei ole realistisia vaihtoehtoja. Riskit sen käytöstä on selvitettävä myös ei-salassa pidettävän tiedon pohjalta.

Ehdotuksen mukaan DVV:lle tehtäisiin toimeksianto tietoturvapalveluiden tarjoamisesta. Toimeksianto olisi erittäin ratkaisulähtöinen ja siinä haettaisiin mallia toteutukselle. DVV arvioisi riskit ja esittäisi, miten ne voidaan ratkaista.

Keskustelu:

- Pilvipolitiikka on luotava pian, koska vaihtoehtoja ei kohta ole. Skype on liian rajallinen ominaisuuksiltaan eikä se ole myöskään pitkäkestoinen ratkaisu.
- Kansainväliseltä kentältä tulee monia tarpeita ja työkaluja, joita osallistujien on pakko käyttää.

Vastauksena tähän todettiin, että ohjelmien käyttö on pyritty mahdollistamaan kv-toiminnassa.

- On tärkeää edetä nopeasti. Mitä ehdotuksen mukaisen selvityksen tekeminen vaikuttaisi uusien palvelujen aikatauluihin?

Vastaus: Ratkaisulähtöinen selvitys voitaneen toteuttaa melko nopeasti (arvio 2-3 kk), ja Valtori pystyy sen aikana edistämään tuotteistuksen toteuttamista.

- On tiedettävä, mitä riskit ovat ja miten realistista niiden toteutuminen on.
- Heti kesälomien jälkeen pitäisi pystyä viestimään ministeriöiden henkilökunnalle laajasti ja yhtenäisesti Teamsin käytöstä.

Päätös: Edistetään Teams-palvelun käyttöä julkisen tiedon käsittelyyn. Skypeä käytettäisiin edelleen TL 4 -tasoisen tiedon käsittelyyn. Pauli Kartano selvittää Valtorin tuotteistuksen aikataulun ja korostaa tarvetta pikaiselle etenemiselle tuotteistuksessa. Lisäksi Kartano on yhteydessä DVV:oon selvityksen tekemisestä mahdollisimman pikaisesti. VNK ohjeistaa ministeriöiden henkilökuntaa Teamsin käytöstä.

5) Korona-sovelluksen eteneminen

Johtaja Minna Saario, STM

Käyttöönottohanke etenee suunnitellussa aikataulussa. Hallituksen esitys on annettu 11.6. eduskunnalle ja valiokuntakäsittelyjä on viikolla 25. Eduskunta hyväksyi 3. lisätalousarviossa hankkeelle 6 milj. euron määrärahan. Toimittajaksi valittiin ohjelmistoyhtiö Solita.

Tarvittavat lainsäädännölliset muutokset esitetään tehtäviksi tartuntatautilakiin. Suunnitelman lähtökohtana oli keskitetty, viranomaislähtöinen, malli. Valmistelun edetessä on tunnustettu teknisesti keskitetyn mallin haasteet mm. muiden maiden kokemusten pohjalta ja päädytty hajautettuun malliin. Sovelluksen käyttöönotto on vapaaehtoista ja henkilötietojen käsittely perustuu lakiin. Sovelluksen käyttö lopetetaan, kun se ei enää ole välttämätön Covid-19-tartuntaketjujen katkaisemiseksi.

Keskusteltiin siitä, voiko sovellusta hyödyntää käytön lopettamisen jälkeen. Todettiin, ettei HE määrää tuhoamaan sovellusta.

6) Digitaalisen turvallisuuden tilanne ja keskeiset kehittämistoimet

Tietohallintoneuvos Tuija Kuusisto, VM ja johtava erityisasiantuntija Kimmo Rousku, DVV

Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen hallinnon digitaalisesta turvallisuudesta annettiin 8.4. Toimeenpanosuunnitelman toteutus on käynnistynyt Haukka-hankkeena. Digitaalista turvallisuutta toteutetaan neljän osa-alueen kautta (Digitaalinen yhteiskunta, Kansainvälinen toiminta, Talous, Teknologia). Sen kehittäminen nojaa kuuteen periaatteeseen ja 19 tehtävään, joita viedään eteenpäin. Lisäksi tekeillä on riskiarviomalli.

VAHTI-johtoryhmässä päätettiin 6.5. toteuttaa kysely digitaalisen turvallisuuden tilanteesta. Kyselyyn saatiin yhteensä 136 vastausta. Lisäksi kevään aikana on toteutettu työpajoja ja verkkolähetyksiä.

Kyselyn perusteella etätöihin siirtymisen on koettu onnistuneen erittäin hyvin. Laajavaikutteisia kyberhyökkäyksiä ja tietomurtoja ei ole esiintynyt. Sen sijaan organisaatioiden kokemista uhista konkretisoituivat erityisesti tietoliikennekapasiteettiin ja etätyöyhteyksiin liittyvät häiriöt. Näiden uhkien voi katsoa selvästi johtuneen pandemia-tilanteestaan. Toisaalta kuitenkin riskit on saatu hyvin hallintaan sitä mukaa kun niitä on ilmennyt.

Viisi keskeisintä havaintoa digitaalisen turvallisuuden tilanteesta:

- Siirtyminen etätöihin ja siihen liittyvät tekniset ratkaisut on saatu toimintaan vähintään hyvin, osin jopa erittäin hyvin, ja merkittäviä poikkeamia ei ole toistaiseksi havaittu.
- Organisaatioiden käyttämien tai tuottamien lakisääteisten palveluiden saatavuus ja turvallisuus ovat pysyneet korkealla tasolla.
- Käyttöön otettujen uusien viestintäjärjestelmien sekä mahdollisten pilvipalveluiden turvallisuuden tarkastamisesta ja turvallisesta käytöstä puuttuvat yhtenäiset ohjeet ja linjaukset.
- Etätöiden yhdenmukainen ohjeistaminen puuttuu
- Yhtenäisen tilannekuvan ja sen tietojen keräämiseen liittyvien prosessien kehittäminen

Keskustelu:

- Ennakkokoulutuksen merkitys on korostunut tietoturvassa. Sen ansiosta ei ole jouduttu tekemään paljonkaan opastusta etätöihin siirryttäessä.
 - Onko mahdollista saada oman hallinnonalan virastokohtaisia tietoja käyttöön?
- Vastaus: Voidaan toimittaa hallinnonalakohtaiset yhteenvedot jokaiselle ministeriölle.
- Digiturvan kehittämisessä on selvästi paljon haasteita, mutta kyberissä on sen sijaan menty paljon eteenpäin.

Päätös: Merkittiin asia tiedoksi.

7) Muut asiat

Robottiikkahaku:

Aiemmin käyttämättä jääneitä määrärahoja (n. 5,7 milj. euroa) uudelleenbudjetoidaan uudelle hakukierrokselle. Tällä hakukierroksella mukana ei ole enää kokeiluja, vaan hankkeiden tulisi olla heti toimeenpantavia ja joissa on tuottavuusnäkökulma. Hankkeet voivat käynnistyä jo tänä vuonna ja jatkua enintään vuoden 2022 loppuun. Tavoitteena on käynnistää haku heti, kun neljännessä lisätalousarviosta on päätetty eduskunnassa ja haku jatkuisi 31.10. asti. Kun hakemus saapuu VM:öön, se käsitellään saman tien.

Whistleblower-direktiivi:

Irja Peltonen kertoi TIETOKEKO:lle EU:n whistleblower-direktiivin mukaisesta ilmoituskanavasta. Asiasta on keskusteltu VM:n hallinnonalan tietohallinnon koordinaatioryhmässä ja siitä on tarpeen jatkaa keskusteluja myös valtioneuvosto-tasolla.

8) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen päätti kokouksen klo 11:30.

Sihteeri: Jaakko Poikonen, VM

Jakelu: Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän jäsenet ja sihteeri